

Голас Рафзімы

№ 32 (1345)

ЖНІВЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

МІНСК
Літ. Краснаармейская 9
Гос. 6-ка ім. Леніна

У Фінляндыі, Нарвегіі, Францыі, Даніі, Бельгіі, Англіі пабываў перасоўны вучэбны клас Мінскага трактарнага завода. З яго дапамогай супрацоўнікі службы эксплуатацыі трактараў за мяжой абуваюць пакупнікоў правіламі карыстання беларускімі машынамі. Мікалай ЗУБІЛЕВІЧ [справа] працуе майстрам перасоўнага класа, а Леў ХАХАЛКОУ — загадчыкам навучальнай часткі.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ВЕДЫ НА ЭКСПАРТ

кі яго папярэднікі не здолелі ажыццявіць на працягу некалькіх год. Разам з асноўным заданнем ЮНІДО Пагарэлаў распрацаваў сучасную тэхналогію станцыі абслугоўвання, размяшчэння цэхаў і абсталявання, шчодро дзяліўся вопытам са сваімі егіпецкімі калегамі...

Інжынер Мікалай Пагарэлаў — адзін з прыкладна 1 300 беларускіх спецыялістаў, якія, згодна з рознымі кантрактамі і дагаворамі, працуюць штогод у дзесятках краін свету.

Высокакваліфікаваныя ўрачы і геологі, інжынеры і выкладчыкі, эканамісты і будаўнікі, дэмографы і юрысты з дыпламамі беларускіх інстытутаў і вопытам работы на прадпрыемствах і ва ўстановах рэспублікі змаглі хутка заваяваць на загранічнай службе вялікі аўтарытэт і прызнанне. Гэтаму спрыялі іх глыбокія прафесійныя веды і майстэрства, умённе хутка і эфектыўна вырашаць самыя складаныя гаспадарчыя і тэхнічныя праблемы, бескарысліваць і добрасумленнасьць у адносінах да даручанай справы.

Замежная камандзіроўка... Сёння мы гаворым аб гэтым без усялякага здзіўлення: кваліфікаванага беларускага спецыяліста паслалі ў іншую краіну, каб дапамагчы наладзіць вытворчасць, пабудавать завод або спланаваць цэлую галіну гаспадаркі. Гэта ўжо звычайна. Але які вялікі падтэкст крыецца за гэтай з'явай! Лічаныя гады, калі адкінуць час, затрачаны на войны і аднаўленне разбуранай гаспадаркі, спатрэбіліся некалі цалкам непісьменнай Беларусі, каб пачаць шчодро «экспартаваць» свае веды і вопыт за мяжу. Такого імклівага прагрэсу не ведае ні адна капіталістычная краіна.

Рост колькасці замежных камандзіровак сведчыць, што эканоміка рэспублікі знаходзіцца на самым сучасным узроўні развіцця, а насычанасць уласнымі высокакваліфікаванымі кадрамі дасягнула той ступені, калі мы можам без шкоды для ўласнай гаспадаркі накіроўваць іх для аказання дапамогі іншым краінам. Не меншае задавальненне выклікае і тое, што беларускія спецыялісты паспяхова вытрымліваюць канкурэнцыю з заходнімі экспертамі. Гэта даказвае, што вышэйшыя навучальныя ўстановы нашай рэспублікі даюць сваім выпускнікам веды, як гаворыцца,

ца, на ўзроўні сусветных стандартаў.

У 1963 годзе ў БССР быў створаны так званы рэзерв экспертаў ААН. З таго часу рэспубліка прымае пастаянны і актыўны ўдзел у аказанні дапамогі краінам, што развіваюцца, праз спецыялізаваныя арганізацыі ААН. Рэзерв складаюць высокакваліфікаваныя спецыялісты самых розных прафесій, якія да таго ж добра ведаюць замежныя мовы. Гэтыя людзі гатовы ў любы момант выехаць туды, дзе патрабуецца аператыўная дапамога вопытных арганізатараў вытворчасці. Цяжка нават пералічыць краіны, дзе за гэты час пабывалі беларускія эксперты: Сірыя, АРЕ, В'етнам, Індыя, Пакістан, Бангладэш, Чылі... — усюды, дзе нацыянальная эканоміка рабіла першыя, самыя нялёгкае крокі па шляху развіцця. І дзе б ні працавалі пасланцы Беларусі, адусюль яны прывозілі з сабой самыя цёплыя водгукі гаспадароў і просьбы прыехаць зноў. Так, напрыклад, інжынер-чыгуначнік Уладзімір Рэмеш тройчы працягваў час свайго знаходжання на пасадзе эксперта па дарожнай сігналізацыі [Заканчэнне на 2-й стар.]

Напісаная на стандартным бланку Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па тэхнічнаму развіццю (ЮНІДО), біяграфія інжынера-аўтатранспартніка Мікалая Пагарэлава займала крыху больш старонкі. «Паступіў... Закончыў... Працаваў...» — адабраны толькі самыя асноўныя звесткі па кваліфікацыі, прафесіянальнай спецыялізацыі і паслужным спісу. Але менавіта на кандыдатуры беларускага інжынера спыніўся ўрад Арабскай Рэспублікі Егіпет, калі з некалькіх прапанаваных прэтэндэнтаў выбіраў спецыяліста, які мог бы аказаць дапамогу ў развіцці нацыянальнага аўтатранспарту.

Так інжынер з Мінскага аўтамабільнага завода стаў экспертам ААН у аўтамабільнай кампаніі «Сярэдняя Дэльта».

Егіпецкая адміністрацыя не памылілася ў выбары. Крыху больш як праз месяц інжынер Пагарэлаў ужо ўзначальваў экспертную службу ў «Сярэдняй Дэльце», змяніўшы на гэтай пасадзе спецыяліста з ФРГ. А яшчэ праз восем месяцаў у Мінск паступіла просьба ўрада АРЕ аб падоўжэнні кантракта для інжынера Пагарэлава. За дзесяць месяцаў сваёй работы, пісаў прадстаўнік урада ў водгукі аб дзейнасці савецкага спецыяліста, інжынер Пагарэлаў змог зрабіць столькі, коль-

І ВЫТВОРЧАСЦЬ, І АДПАЧЫНАК

● ПАСЛЯ СЛУЖБЫ — НА БУДОЎЛЮ ● САКРЭТЫ МАЙСТЭРСТВА — КОЖНАМУ ● КАЛІ ТЫ ЗАХВАРЭЎ ● НА «ЗАЛАТЫЯ ПЯСКІ» ЗА 7 РУБЛЁЎ

потребности страны на весьма и весьма далекую перспективу.

У нас построен ряд атомных электростанций (АЭС). Создаются они в районах, где нет поблизости больших запасов ископаемых видов топлива. В этом году вступит в строй первая очередь атомной электростанции под Ленинградом. По завершении строительства общая мощность станции достигнет двух миллионов киловатт.

Таким образом, развивающаяся по единому народнохозяйственному плану советская энергетика использует весь спектр энергоресурсов, а строительство энерговырабатывающих объектов сбалансировано с потреблением энергии.

Три четверти промышленного продукта СССР производится в европейской части страны и на Урале. Наиболее же обширные и перспективные месторождения топливных ископаемых находятся в восточных районах и на севере. Стоит задача сближения месторождений топливных ископаемых и их промышленных потребностей. Уже сейчас из Западной Сибири (в 1973 году она дала стране 86 миллионов тонн нефти) идут два нефтепровода: Александровское—Анжеро-Судженск (800 км) и Самотлор—Усть-Балык—Курган—Уфа—Альметьевск (более 2000 км).

Нефтепровод длиной 400 км протянулся от Усинского нефтепровода (Коми АССР) до Ухты. Это только часть общегопровода, который приведет нефть от границ Полярного круга к волжскому городу Ярославлю. Протяженность его составит 1500 км. Вступил в строй транссибирский нефтепровод Уфа—Иркутск. Всего же только в 1973 году вошло в строй свыше 7800 км магистральных нефтепроводов и 7300 км магистральных газопроводов.

Решается еще одна проблема — использование богатейших месторождений дешевых сибирских углей высокого качества. Запасы их колоссальны. Но транспортировка больших количеств угля по существующим железнодорожным линиям и с нынешними типами подвижного состава экономически неоправдана. Специалисты ищут новые возможности. Один из вариантов: сооружение специальной углевозной сверхмагистрали. Второй вариант: замена перевозки угля передачей электроэнергии, выработанной на месте добычи. Но при этом необходимо освоить технику передачи огромных масс энергии постоянным током при напряжении 1500—2220 киловольт. Специалисты полагают, что к началу 1980 года такого рода первая линия электропередачи вступит в строй.

Не менее важная задача, стоящая перед энергетиками, — расширение географии месторождений ископаемых топливных ресурсов в европейской части СССР, которые, по данным геологоразведки, ни в коей мере не исчерпаны. Крупные месторождения были обнаружены в последнее время в Оренбургской области (Бобровское, Покровское и др.), в районах европейского Севера (Вуктыльское, Усинское, Возейское), в Удмуртии. Были найдены месторождения в Белоруссии, в восточной части Украины. Высокоперспективным районом является Прикаспийская впадина.

В мире положение с энергоресурсами вообще обстоит не так уж тревожно. Только запасы нефти составляют примерно 440 миллиардов тонн. При нынешнем уровне потребления этой нефти хватит примерно на 200 лет. А ведь есть еще уголь, горючие сланцы и пески, другие виды ресурсов.

Разговоры же о трудностях в энергообеспеченности в значительной степени являются продолжением политики нефтяных монополий, стремящихся путем взвинчивания цен к сверхприбылям.

Юрий ФЕДОРОВ.
АПН.

Мікалай Марачук нарадзіўся і вырас у вёсцы Ялач, што на Эрэстчыне. Усё было тут блізка і дорага яго сэрцу: бацькаў дом і школа, сходжаныя сцежкі і каласістыя палі, густыя ельнікі і гонкія берэзьякі. Таму хлопец ніколі не думаў пакідаць тых мясціны. І калі пакінуў, то часова: прызвалі на службу ў армію.

Непрыкметна праляцелі два гады. Дэмабілізаваны, ён па шляху ў сваю Ялач заехаў на дзень-другі ў Гомель. Знаёмячыся з горадам, былы салдат аказаўся на будаўніцтве хімічнага завода.

— Вось гэта махіна! Дух займае, — сказаў ён сваім гомельскім знаёмым.

— Заставайся, разам будзем дабудоўваць, — шчыра прапанавалі яму.

Марачук рашыўся. Падаў заяву ў аддзел кадрў будаўнічага ўпраўлення № 117. Ішоў час. Былы воін хутка павышаў сваё майстэрства. Без адрыву ад вытворчасці скончыў будаўнічы тэхнікум. Яму даверылі комплексную брыгаду. А зусім нядаўна атрымаў назначэнне на пасаду майстра...

Марачук не выключэнне сярод маладых будаўнікоў. Яго біяграфія даволі звычайная. Многія юнакі знайшлі тут сваё прызначэнне. Гэта, напрыклад, кіраўнікі комплексных брыгад Мікалай Шастакоў, Рыгор Поўжык і Міхаіл Кулажэнка, высокакваліфікаваныя муляры Уладзімір Крычаўцаў і Пётр Костачка. Усе яны прыйшлі на будоўлю рознарабочымі, а цяпер лічацца майстрамі «залатых рук». Ім і сотням іншых рабочых вопыт і ўменне дапамаглі набыць спецыяльныя курсы і школы павышэння кваліфікацыі. У Гомельскім ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга трэсце № 10, да якога адносіцца і будупраўленне, дзе працуе

Мікалай Марачук, вось ужо больш як чатыры гады дзейнічае трэстаўскі вучэбны пункт. Лекцыі на ім чытаюць па спецыяльнай праграме найбольш падрыхтаваныя інжынерна-тэхнічныя работнікі і вопытныя практыкі. Тэарэтычныя веды замацоўваюцца непасрэдна на аб'ектах. За гэты час з дапамогай вучэбнага пункта свае разрады павысілі амаль дзве з паловай тысячы рабочых, нанова набылі прафесіі 1675 чалавек.

Акрамя вучэбнага пункта, у гомельскіх будаўнікоў дзейнічаюць 32 школы асноў эканамічных ведаў і 21 школа камуністычнай працы. Іх наведваюць звыш тысячы чалавек. Такім чынам, створаны ўсе ўмовы для таго, каб рабочыя маглі пастаянна павышаць сваю кваліфікацыю, а разам з ёю і свой матэрыяльны дабрабыт.

Не менш актыўна ў трэсце займаюцца развіццём матэрыяльна-бытавой базы. У гэтым напрамку ўжо нямаюць зроблена. Не было ў будаўнікоў свайго паліклінікі. Цяпер яна пабудавана. Ды яшчэ якая! За дзве змены яна можа прыняць тысячы хворых. Ёсць таксама бальніца на 250 ложкаў. На іх базе пазней стварылі медсанчастку, дзе выкарыстоўваюцца новыя метады абслугоўвання. У філіялах трэста дзейнічаюць, напрыклад, восем здраўпунктаў. Акрамя таго, у разліку на кожны дзве тысячы працоўных створаны цэхавыя тэрапеўтычныя ўчасткі. У іх прыём вядуць урачы высокай кваліфікацыі.

Такая сістэма цалкам сябе апраўдала. Знаходзячыся ў непасрэднай блізкасці да вытворчасці, медыкі праводзяць вялікую прафілактычную работу. Таму ў апошні час рэзка скараціліся выпадкі прафесійна-нальных захворванняў і вытворчага траўматызму.

Клапоцяцца ў будаўнічым

трэсце і аб паўнацэнным адпачынку людзей. За трыццаць кіламетраў ад Гомеля на маляўнічым берэзе Сожа размешчаны дом адпачынку будаўнікоў «Залатых пяскі». Вакол шматпавярховага галоўнага корпуса ў ценю дрэў «рассяліліся» двухпавярховыя катэджы. Ёсць свае спартыўныя і кіназалы, бібліятэка. Да паслуг адпачываючых лодкі і катэры, цеплаход на дваццаць спальных месцаў.

«Залатых пяскі» будаўнікі з гордасцю называюць сваім курортам. Двухтыднёвая пуцёўка сюды каштуе 7 рублёў 20 капеек. А выхадныя дні можна правесці зусім дзёшава. Не прыходзіцца клапаціцца і аб транспарце. Строга па раскладу да месца адпачынку курсіруюць спецыяльныя аўтобусы. Вось чаму толькі за два мінулыя гады ў «Залатых пясках» адпачылі больш пяці тысяч работнікаў трэста і яго ўпраўленняў.

Шмат і іншых клопатаў у тых, хто займаецца пытаннямі сацыяльнага развіцця калектыву трэста. Так, напрыклад, паспяхова вырашана праблема з летнім адпачынкам дзяцей, дзіцячымі садамі. Цяпер для калектыву трэста ўзводзіцца палац культуры.

Закончыць гэты кароткі расказ аб працы і быце гомельскіх будаўнікоў я хачу статыстыкай. За час, што прайшоў з пачатку пяцігодкі, прадукцыйнасць працы на будаўнічых пляцоўках трэста паднялася на 38 працэнтаў. Заработная плата рабочых узрасла за той жа перыяд у сярэднім на 21 працэнт. За гэтымі лічбамі крыецца шмат добрых пераменаў, якіх да канца пяцігодкі будзе яшчэ больш, бо ў нашай краіне клопат аб чалавеку працы няспыны і пастаянны.

П. ПАДКУРАУ.

У маляўнічай мясціне, непадалёку ад Бабруйска, размясціўся новы санаторый-прафілакторый для рабочых Беларускага шыннага камбіната. Адзін з карпусоў на 100 месцаў сёлета прыняў адпачываючых. Тут ёсць водалячэбніца, фізіятэрапеўтычны кабінет, пакой адпачынку, спартыўныя пляцоўкі. Побач узводзіцца другі корпус на 200 месцаў, заканчваецца будаўніцтва плавальнага басейна і штучнага возера.

НА ЗДЫМКАХ: агульны від прафілакторыя беларускіх шыннікаў; на прыёме ў фізіятэрапеўтычным кабінете.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

дзістымі расстройтвамі. Гэтыя людзі забяспечваюцца абавязковым рэгулярным амбулаторным, а пры неабходнасці і стацыянарным лячэннем.

Значна палепшыць лячэбна-прафілактычнае абслугоўванне, наблізіць яго да вытворчасці дапамагло нам стварэнне на буйных прамысловых прадпрыемствах вядучых галін прамысловасці медыка-санітарных устаноў. Гэта дазваляе ўрачам вывучаць вытворчы працэс і яго ўплыў на здароўе кожнага рабочага. Так, прафесійныя захворванні за апошнія пяць гадоў знізіліся на 31,1 працэнта, намага меншай стала і часовая страта працаздольнасці. Гэта — вынік значнага павелічэння здаржаўных капітальных укладанняў для правядзення адараўленчых мерапрыемстваў на прамысловых прадпрыемствах. У 1973 годзе, напрыклад, на гэтыя мэты па

Беларусі было прадугледжана 33,4 мільёна рублёў, а фактычна выдаткавана 37,6 мільёна рублёў. Адной з важных састаўных частак адараўленчай работы з'яўляецца выдача рабочым бясплатных пучэвак на дыетычнае харчаванне, а таксама прафілактычнае лячэнне ў заводскіх санаторыях-прафілакторыях.

Для ранняга выяўлення агульнай і прафесійнай захворваемасці медыцынскія работнікі пры актыўнай дапамозе адміністрацыі і прафсаюзных арганізацый прамысловых прадпрыемстваў ажыццяўляюць штогадовыя масавыя агляды людзей. У Беларусі да чатырох мільёнаў працуючых штогод праходзяць медыцынскае асведчанне.

— Такая вось масавая прафілактыка можа здацца дзіўнай: навошта ўсім рабіць медыцынскія праверкі? Многія

ж не маюць патрэб у лячэнні.

— Тут трэба мець на ўвазе псіхалагічны фактар. Спытайце любога, ці часта ён звяртаецца да ўрача, калі ў яго крыху забалела галава ці калынула нёздзе? Бестурботнасць, надзея, што хутка само па сабе пройдзе часта прыводзіць да цяжкіх ускладненняў. І вось, каб хутчэй распазнаць першыя прыкметы хваробы, савецкія медыкі і праводзяць прафілактычныя агляды.

Важнейшую ролю ў далейшым паліпшэнні аховы здароўя насельніцтва СССР адыгрываюць «Асновы заканадаўства Саюза ССР і саюзных рэспублік аб ахове здароўя», што ўступілі ў сілу з сярэдзіны 1970 года. Гэты здаржаўны акт вызначае абавязкі дзяржаўных і грамадскіх органаў з аднаго боку, і правы і абавязкі грамадзян, звязаныя з аховай здароўя, з

другога боку. У законе падкрэслена, што ахова здароўя насельніцтва з'яўляецца абавязкам усіх дзяржаўных органаў і грамадскіх арганізацый, што пагардлівая адносіны некаторых асоб да свайго здароўя не могуць разглядацца толькі як іх асабістая справа. Падрываючы сваё здароўе, чалавек наносіць шкоду ўсяму грамадству. Менавіта таму ў Асновах заканадаўства замацаваны не толькі правы грамадзян на агульнадаступную, бясплатную і кваліфікаваную медыцынскую дапамогу, але і іх абавязак клапаціцца адносна да свайго здароўя і здароўя іншых членаў грамадства. Гэтым падкрэслена асабістая роля не толькі грамадскай, але і, у першую чаргу, індывідуальнай прафілактыкі, якая адыгрывае вялікую сацыяльна-гігіенічную ролю ў забеспячэнні здароўя ўсяго грамадства.

Пастаяннае павышэнне жыццёвага ўзроўню, дзяржаўны характар і прафілактычная накіраванасць савецкай аховы здароўя дазволілі знізіць захворваемасць, ліквідаваць шэраг распаўсюджаных раней інфекцыйных захворванняў, рэзка скараціць агульную і дзіцячую смяротнасць, павысіць сярэднюю працягласць жыцця.

Так, агульная смяротнасць у БССР у параўнанні з дэвалюцыйным перыядам скарацілася ў 3,3 раза, а дзіцячая больш чым у дзесяць разоў. Сярэдняя працягласць жыцця павялічылася з 37 да 73 гадоў. Расходы на ахову здароўя і фізічную культуру на дзяржаўнаму бюджэту з кожным годам павялічваюцца. Калі ў 1955 годзе па Беларусі яны складалі 79,9 мільёна рублёў, то сёлета — 338 мільёнаў рублёў, або ў чатыры разы больш.

КОРАБЛИК ПЛЫВЕТ К БЕРЕГУ

◆ ТРЕХСТОРОННИЙ СЕМИНАР В РАУБИЧАХ ◆ МОЛОДЫЕ ГОВОРЯТ О МИРЕ ◆ ВЗАИМОПОНИМАНИЕ—ОСНОВА ОТНОШЕНИЙ ◆ АНКА-ПУЛЕМЕТЧИЦА ◆ «МНЕ ПОНРАВИЛИСЬ БЕРЕЗЫ» ◆ НАТУРАЛЬНЫЙ ОБМЕН

«С берега огромного океана человек пустил на волны кораблик. Маленький и хрупкий, кораблик был беззащитен перед стихией, волны швыряли и били его. И все же человек надеялся, что его посланец доплывет до противоположного берега. Так каждый из нас в сегодняшнем бурном мире пускает кораблик в а м о п о н и м а н и я, стремясь преодолеть стену отчуждения, и верит, что его старания не напрасны».

Эту притчу я услышала в Раубичах под Минском, где в течение двух недель проходила трехсторонняя встреча, организованная кванкерами Великобритании, Соединенных Штатов Америки и Комитетом молодежных организаций Советского Союза. Подобные трехсторонние встречи проводятся с 1962 года поочередно в каждой из стран. На сей раз в Белоруссию приехали 16 молодых американцев и англичан. И хотя советских участников семинара официально было тоже восемь, зачастую казалось, что вся молодежь Белоруссии радушно принимает друзей.

Две недели бесед, встреч, открытий. Ознакомительные поездки дали возможность гостям увидеть места вечной памяти нашего города—Хатынь и Курган Славы, юный город Солигорск, колхоз «Советская Белоруссия» Клецкого района. И белорусские пейзажи—созревающие хлеба и неизменные березы вдоль дорог, живописные окрестности Раубич—дополняли и уточняли представления гостей о Стране Советов.

Возвращаясь мысленно к притче о кораблике, я вспоминаю реальную яхту «Феникс», на которой в 1967 году кванкеры США отправили медикаменты борющемуся Вьетнаму, несмотря на штрафы и репрессии властей. Паруса этой яхты незримо реяли над всеми разговорами о мире, которые вели участники дискуссии. Именно по вопросам борьбы за мир и международную безопасность молодежи трех стран была наиболее единодушна.

Темы бесед затрагивали широкий круг проблем. Права и ответственность молодежи, положение женщин в современном мире, рациональное использование природных ресурсов, международное молодежное движение и ООН, трагедия Чили—мнения, высказывания были разными, но одинаково острым было стремление понять, выискать в суть, докопаться до истины.

Кончались серьезные разговоры за «круглым столом», начинались другие, порой не запланированные мероприятия. И как часто шутка, улыбка, безобидный розыгрыш создавали атмосферу взаимопонимания!

Волейбол привлек даже тех, кто впервые познакомился с ним. По классу игры матчи явно не походили на международные, да и команды обычно были смешанными, но в комментаторах недостатка не было. «Молодец, Иван!»—старательно по-русски кричала Ана Наварро Ивану Громыко после хорошего удара. «Давай, Анка!»—подбадривал он ее перед подачей. «Я не Анка»,—улыбаясь, поправляла юная пуэрториканка. (В испанском языке нет такой формы ее имени). Рассказ об Анке-пулеметчице, девушке из легендарной дивизии Чапаева, она выслушала, не перебивая. И, поднимая в последствии гостя на прощальном ужине, назвала себя Анкой.

Улыбчивую, доброжелательную, душевно щедрую Джейн Серрайль, несомненно, запомнили все участники встречи. Как-то в разговоре она сказала: «Я сидела на склоне в сумерках и вдруг услышала, как невдалеке радостно и весело засмеялась чему-то Тереза. И мне тоже стало хорошо». Это душевное созвучие между английской учительницей и работницей консервного завода из Гродно Терезой Чулада показалось мне очень характерным. Здесь многие приобрели настоящих друзей. А три Николая—Майк Адамс из США, Майк Уоткинсон из Великобритании, Николай Ковалев из Минска—вполне реально могли претендовать на то, чтобы их групповой портрет стал символом встречи в Раубичах.

Атмосфера лагеря-семинара явно способствовала развитию взаимопонимания, сближению молодых людей. Искренность и доброжелательность, уважительное отношение к мнению собеседника, даже если оно противоположно твоему и ты стремишься подействовать его изменению, сказывались и на формах общения. Разговоры с глазу на глаз, рассказы-повести о своей жизни, любимых занятиях, взглядах и целях, обстоятельные доклады, полемические выступления в дискуссиях, застольные беседы, даже чтение стихов и песни обогащали умы и сердца друзей.

Встреча не была идеальной розовой и гладкой. Она испытывала свои бури, приливы и отливы. Да иначе и не могло быть там, где люди говорят откровенно, со свойственной молодежи эмоциональностью, категоричностью, жаждой познания истины. Порой важная для одних, проблема казалась другим второстепенной, а то и вовсе несуществующей. Одновременно могли высказываться мнения полярные, не имеющие решительно никаких точек соприкосновения и явно не способствующие положительному решению вопроса. Навязность, продиктованная скорей всего недостатком жизненного опыта либо неосведомленностью в тех или иных положениях, также фигурировала в числе изживаемых недостатков.

И тут мне непременно хо-

чется сказать о том обилии вопросов, которые звучали на всех встречах, в официальных и дружеских разговорах. Ярким примером может послужить беседа в колхозе. Среди участников трехсторонней встречи не было специалистов сельского хозяйства. И специфически производственных вопросов не возникало. Но все, связанное с работой, бытом и отдыхом жителей колхозного села, живо интересовало гостей. Порой они детализировали свои вопросы, задавали побочные, уточняющие. Боясь показаться навязчивыми, просили соседа продолжить выяснение той или иной стороны жизни советских колхозников. По очереди вставали председатель колхоза, председатель сельсовета, председатель местного комитета профсоюза. Они называли цифры, приводили примеры, разъясняли общепринятые в Советском Союзе положения. А интерес не иссякал. Исследовалось явление, не имеющее параллелей на Западе. И не все сразу становилось понятным. Кое-что так и осталось «вещью в себе». Ну, хотя бы тот факт, что рядовой рабочий может иметь зарплату выше, чем руководитель.

Дни, проведенные в Белоруссии, не пройдут бесследно для участников встречи. Они помогли ответить на одни вопросы, породили новые, и в этом диалектика жизни, вечное стремление человека к истине, взаимопониманию. Свое знакомство с Советской страной зарубежные гости продолжили, посетив Вильнюс и Москву.

Пройдет немного времени, улягутся дорожные впечатления, и более четкими и конкретными станут мнения, суждения, выводы. Как сказал поэт, «большое видится на расстоянии». Все же перед отъездом из Белоруссии участники встречи любезно согласились дать интервью.

Джаробин ГИЛБЕРТ, аспирант Гарвардского университета, США.

— Несколько лет назад я уже был в Советском Союзе. Нынешняя поездка как бы углубила мои знания и представления. Я увидел Минск, Белоруссию. И меня глубоко взволновало то, что люди, которые так много пострадали во время второй мировой войны и помнят об этом, ведут борьбу за мир, готовы по этому вопросу сотрудничать со всеми.

Вы, наверно, заметили, что я не раз возвращался к вопросу о партии и ее роли в ва-

шем обществе. Это очень интересно, что в самой большой коммунистической стране не все коммунисты.

Я много читал и знаю об отношении Советского Союза к третьему миру. И все же общение с Уйхенью (Уйхенью Деильер учится в Московском государственном университете и приезжал на дискуссию по чилийскому вопросу — В. Т.), как и стенгазета на тракторном заводе в Минске, произвели на меня сильное впечатление. Сolidарность с народом Чили, о которой говорил Уйхенью и я прочитал в стенгазете, была осязаемой.

Анна ДАЙЕР, преподаватель политехнического колледжа, Великобритания.

— Первый раз я была в Советском Союзе три года назад, по студенческому обмену. Я получила большую информацию, но хотела бы приезжать еще. Трагические события, которые пережила Белоруссия, не имеют аналогов в моей стране. Я думаю, к счастью, молодежь сейчас глубже чувствует и понимает чудовищность фашизма и войны, поэтому всякая возможность встреч и общения крайне полезна.

Эндрю МАКDONALD, будущий учитель, Великобритания.

— Общественное мнение на Западе очень ценит критическое отношение к существующему строю. У вас, я заметил, выше ставится лояльность людей по отношению к государству. Понимание этого вопроса изменило некоторые мои представления о Советском Союзе. И, я понимаю, что это банально, но мне очень понравились ваши березы.

Александр ПОЛИКАНОВ, научный консультант Комитета молодежных организаций СССР.

— Я ветеран подобных встреч, и мне приятно отметить их деловой характер. Это свидетельствует о том, что в условиях разрядки международных напряженности представители даже буржуазных слоев США и Великобритании считают, что мирные контакты, взаимопонимание возможны, и они важнее конфронтации.

Трехсторонняя встреча молодежи завершилась. Итоги ее врач из Великобритании Майк Уоткинсон подвел в такой притче. «Встречаются двое. У каждого по яблоку. Обменялись. У каждого все равно по одному яблоку. А если встречаются двое, имеющие по одной мысли, то, обменявшись, они станут богаче — у каждого будет по две».

Яблок в Раубичах не было.

Валентина ТРИГУБОВИЧ.

У чаканні жніва.
Фота Л. ГЕОРГІЕВА.

НАШЫ ГОСЦІ ПРЫВЯЗУ СВАІХ УНУКАЎ

Ганна Лахавец нарадзілася ў Злучаных Штатах, але лічыць сябе беларускай. Яе бацькі прыехалі ў Чыкага з вёскі Даўнаполічы Зэльвенскага раёна, аб якой Ганна чула ў сваёй сям'і даволі часта. Але якія то былі расказы? Аб галечы, голадзе, занадта любімага краю, наведваць які бацькі Ганны так і не змаглі. Ды і самой Ганне Іванайне толькі на схіле год нарэшце паішчасціла ажыццявіць мару бацькоў—наведваць Беларусь, незнамыя, але родныя Даўнаполічы.

— Збіралася раней прыехаць, але не так гэта лёгка зрабіць,— расказала перы сучасны Ганна Лахавец.— Спачатку дзеці, потым унукі. Ды і працаваць трэба ўвесь час, пакуль ёсць работа, бо ўсякае можа здарыцца...

Тое, што я ўбачыла ў Беларусі, вельмі парадавала мае сэрца. Асабліва спадабаліся людзі: Добрыя, шчырыя, гасцінныя, простыя. Мне прымалі тут, як родную сястру. Ніколі яшчэ не бачыла, каб на стала ўвесь час было столькі многа ўсялякіх смачных страў.

Усе мае сваякі працуюць у калгасе «Іскра». Я пабывала ў многіх сем'ях. Жывуць калгаснікі сапраўды спруна. У кватэрах ёсць амаль усе гарадскія выгоды, не бачыла сям'і, дзе не было радыё або тэлевізара, добрага мэбля, халадзільнікаў, пральных машын. Мае бацькі ў Амерыцы не скоро нажылі ўсё гэта. Дабрабытам дастаецца нялёгка.

Калі яшчэ гаварыць аб уражаннях, то, бадай, адно з самых яркіх—беларуская прырода. Якая прыгажосць! Пяшчоты ў тутэйшых краевідах! Ціхія пералескі, жоўтыя жытнёвыя палі, рэчкі з заліўнымі лугамі. А якое цудоўнае паветра, хоць з сабой набярэ! Абавязкова пастараюся хоць раз прывезці ў Беларусь сваіх унукаў,— гаворыць у заключэнне Ганна Лахавец.— Яны не павінны страціць адчуванне, што наша Радзіма тут, дзе б мы ні нарадзіліся і жылі.

В. АСПЕНКА.

Бярозавы гай.

Фота І. СІДАРЭНКІ.

ГОРОД ЮНОСТИ—НАХОДКА

Семь суток мчится скорый экспресс «Россия» по Транссибирской магистрали от Москвы до Владивостока. А от Владивостока до Находки еще 207 километров через безбрежную хмурую тайгу.

Лента шоссе петляет по долинам, через горные реки, по склонам хребтов—и вдруг за перевалом открываются лазурная синева моря и застывшие на рейде корабли... Амфитеатр многоэтажных зданий, корпусами заводов, причалами, которые ошестинились сотнями кранов, город вцепился в гранит высоких прибрежных скал, окаймляющих залив Америка.

У юного города старая родословная. В середине прошлого века русский корвет «Америка» в Японском море попал в ураганный шторм. Когда положение стало катастрофическим, море неожиданно зашвырнуло судно в залив, прекрасно защищенный высокими скалами от шторма. На географических картах залив не был обозначен. Спасенные моряки назвали его именем своего судна, а бухту—Находкой. Здесь еще в прошлом веке возникли русский военный пост, рабочий поселок. Но места эти заселялись медленно.

Молодая Советская республика в первые десятилетия своего существования сделала гигантские усилия для скорейшего развития Дальнего Востока, и в частности этого района. Сюда прибыли отряды изыскателей, проектировщиков. Через непроходимую тайгу строители повели ветку железной дороги, автомобильную трассу. Город возник бы на десятилетие или два раньше, он мог быть ровесником Комсомольска-на-Амуре или Биробиджана. Но война приостановила мирное строительство.

После Великой Отечественной войны проекты были пересмотрены. В стороне от существовавшего поселка Американка началось интенсивное строительство мощного порта и ря-

дом с ним—города. Тысячи юношей и девушек со всех концов страны послал сюда комсомол. Они строили город. Многие из них получили здесь специальность, обзавелись семьями и остались в Находке жить и работать...

Жители юного города с уважением произносят сегодня имена первостроителей: Марии Поповой, Гурия Крылова, Александра и Владимира Тартышных...

Мария Попова приехала на строительство порта девочкой-подростком, училась на курсах крановщиков. Ее труд был всегда примером для остальных, потому что она относилась к работе творчески, внимательно изучала передовой опыт, находила резервы на своем участке. Только за минувшую пятилетку она сумела разгрузить сверх плана десять железнодорожных эшелонов с различными грузами. Марии Поповой присвоено звание Героя Социалистического Труда, на XXIV съезде КПСС она избрана членом ЦК КПСС.

Гурий Крылов—строитель. Специальность он тоже получил здесь, учился на курсах повышения мастерства, в школе передового опыта. Стал бригадиром комсомольско-молодежной бригады каменщиков, которая за 16 лет возвела 75 многоэтажных зданий: жилых домов, школ, кинотеатров. Гурий Крылов награжден орденом Ленина, избран депутатом Верховного Совета СССР.

Бригадир докеров Григорий Маяков известен как новатор. По его инициативе и разработке докеры внедрили пакетный способ перевалки грузов, который уменьшил время погрузки и разгрузки судов. Он по собственной инициативе не раз переходил в отстающие бригады и выводил их в число передовых. Сейчас его бригаде присвоено звание коллектива коммунистического труда, а бригадир удостоен звания Героя Социалистического Труда.

В Находке сегодня 132 000 жителей. Самые распространенные здесь профессии—рыбак, моряк торгового флота, докер, судоремонтник, строитель. Средний возраст жителей—24 года. Рождаемость—в год две тысячи малышей. Около пяти тысяч человек ежегодно приезжают сюда из центральных и западных областей нашей страны, преобладающее большинство среди них—молодежь, комсомольцы.

— Молодежь влечет к нам романтика грандиозного строительства, — говорит Евгений Гайдамаченко, первый секретарь Находкинского горкома КПСС.—Здесь широкая перспектива для инициативы, дерзаний, творческого роста. Город наш специфичен. Рыбаки и моряки подолгу находятся в плавании, вдали от земли, от семьи. Но, вернувшись в родной порт, они имеют возможность прекрасно отдохнуть. Для них построен многоэтажный дом культуры моряков, работают кинотеатры, межрейсовый дом отдыха моряков, рестораны, кафе, туристские базы...

— Но мы считаем, что этого еще недостаточно,—продолжает Евгений Гайдамаченко.—Каждая семья будет у нас иметь прекрасную квартиру со всеми удобствами. За три года девятой пятилетки в Находке построено жилых домов больше, чем за всю восьмую пятилетку. Чтобы еще увеличить темпы строительства, город расширяет базу строительной индустрии: проектируются и возводятся новые цеха и заводы крупнопанельного домостроения.

Находка молода, но она обрастает спутниками: в бухте Врангеля строится новый крупный глубоководный порт Восточный, который сможет принимать суда любого тоннажа. Расширяются существующие и возводятся новые доки, судоремонтные заводы. В торговом порту начал действовать уникальный контейнерный терминал.

ЯКУТСК. Там, где до недавнего времени был пустырь, высятся корпуса Якутской ГРЭС. Это—единственная в стране станция, работающая на двух видах топлива—жидком и газе. Опыт строительства и эксплуатации Якутской ГРЭС будет использован при проектировании подобных объектов в условиях вечной мерзлоты.
НА СНИМКЕ: у ротора четвертой турбины—инженер лабораторных турбин ленинградского Металлического завода имени XXII съезда КПСС Владимир ШЕЛЯПИН.

Фото С. БЕЛЯВОГО.

Утвержден генеральный план развития города. Уже к 1990 году население его будет составлять 400 000 человек. Находка растет как промышленный центр. Вот несколько цифр. В 1973 году по сравнению с 1972-м объем производства увеличился на 18 процентов, производительность труда—на 16,2 процента, объем грузоперевозок морским транспортом вырос на 9,8 процента, а железнодорожным транспортом—на 16,4 процента.

Для жителей молодого города имеются вечерние школы, дневные и вечерние техникумы, консультационные пункты заочных школ, вузов. Намечается открытие института, который будет готовить специалистов по автоматическому управлению производством...

Находка становится крупным международным портом на

Дальнем Востоке. В городе расположена Всесоюзная экспортно-импортная контора «Дальинторг», осуществляющая прибрежную торговлю с фирмами и кооперативами Японии и КНДР.

В морском порту у длинной стены причалов принимают грузы и разгружаются десятки судов под разными флагами. Теплоход «Звезда» прибыл из Вьетнама, куда доставил хлеб, а потом уйдет в Японию. Капитан Виталий Белов рассказывает:

—Я приехал сюда 15 лет назад из Новороссийска, где окончил мореходное училище. На моих глазах город вырос, похорошел.

Так живет сегодня трудовая Находка—город юности, восточные ворота нашей страны, будущий порт-гигант.

Евгений БУГАЕНКО.
АПН.

ПАВЕДАМЛЯЕМ АДРАС ЗЛАЧЫНЦЫ

Яго завуць Рыгор Каленікавіч Міранюк. Ён нарадзіўся і жыў у вёсцы Лушчыкі Кобрынскага раёна. Вось што раскажваюць аб ім людзі з Кобрыншчыны.

Фёдар Навумчык, жыхар вёскі Плянта:

«Вясной 1942 года Рыгор Міранюк добраахвотна пайшоў на службу да нямецкіх акупантаў і стаў паліцаем. Спачатку служыў у паліцыі ў вёсцы Запруды, пасля быў пераведзены ў Ярэміцкую валасную паліцыю. Потым немцы паслалі яго ў Кобрын, дзе ён стаў афіцыйным супрацоўнікам фашыскай контрразведвальнай службы СД.

Восенню 1944 года я разам з аднавяскоўцам Аляксандрам Канткоўскім ехаў з Кобрына. Нас спыніў Міранюк у форме паліцая і са зброяй. Ён арыштаваў Канткоўскага, абвінавачваючы яго ў сувязях з партызанамі».

Карніл Мацкевіч, жыхар Плянты:

«Па даносу Міранюка мяне 18 мая 1944 года арыштавалі і кінулі ў Кобрынскую турму, а потым адправілі на катаргу ў Германію».

Ніна Канючка, жыхарка Кобрына:

«За сувязь з партызанамі ў 1942 годзе фашысты расстралялі майго бацьбу Рыгора Навумчыка. Потым стаў супрацоўніцтвам з партызанамі мой брат Навумчык Міхаіл. Пра гэта данёс фашыстам у Кобрын Міранюк. У маі 1944 года ён прыехаў з немцамі да нашай хаты. Затрымаў мяне і стаў гаварыць немцам, што я—дачка партызана, а мой брат—партызанскі разведчык, што партызаны ў нашым доме днююць і начуюць. Мяне адправілі ў Кобрынскую турму, дзе кожны раз на допыце прысутнічаў Міранюк. Ён арыштаваў і адправіў у турму многіх жыхароў вёскі Плянта. Акрамя таго, Міранюк, будучы паліцаем, служыў у ахове яўрэйскага лагера ў вёсцы Запруды. Гэты злачынца выхваляўся, што ён ганяе на работу яўрэяў, нібы статак авечак, і яму гэта падабаецца».

Вядома таксама, што Міранюк не раз прымаў удзел у карных экспедыцыях фашыстаў супраць партызан, забіваючы мірных жыхароў, чыніў іншыя злачынствы. Разам з акупантамі ён уцёк з Беларусі і цяпер жыве ў Злучаных Штатах Амерыкі па адрасу: 26 Albert str., Sayreville N. U., 08872. У пісьмах да сваёй радні, якая жыве на Кобрыншчыне, ён паклёпнічае на наша жыццё і Савецкую ўладу.

Усе, хто ў ЗША ведае Міранюка, павінны таксама ведаць, што ён—зброднік свайго народа і злачынца.

Д. КАВАЛЮК.

ШТО МЫ ЎБАЧЫЛІ Ў МІНСКУ

Пятнаццаць гадоў прайшло з таго часу, як гарадскія ўлады англійскага горада Нотынгема і сталіцы Беларусі Мінска вырашылі аб'явіць свае гарады пабрацімамі.

За гэты перыяд было многа зроблена для ўстанавлення цесных дружальных сувязей паміж гарадамі. Не раз Мінск і Нотынгем прымалі гасцей з Англіі і Савецкага Саюза. Гаспадары паказвалі гасцям выдатныя мясціны сваіх гарадоў, знаёмілі з іх багатай гісторыяй, планами на будучае. Такія сустрэчы праходзілі заўсёды ў абстаноўцы шчырасці, дружбы і ўзаемнага цікавості ўклад у развіццё адносін паміж нашымі краінамі, ва ўмацаванне міру і ўзаема-разумнення народаў усяго свету.

Нядаўна адна з такіх дэлегацый Нотынгема пабывала ў беларускай сталіцы. Уражаннямі аб гэтай паездцы дзеліцца адзін з членаў дэлегацыі, супрацоўнік муніцыпалітэта Нотынгема пан Хаманд:

З першага моманту, калі наша дэлегацыя, на чале з лорд-мэрам Нотынгема А. Шэлтанам, ступіла на беларускую зямлю, мы адчулі гасціннасць і клопат нашых гаспадароў, піша ён на старонках бюлетэня Таварыства англа-савецкай дружбы, які выдаецца ў Англіі. На аэрадроме нас цёпла сустрэлі

старшыня выканкома Мінскага гарсавета М. Кавалёў і яго намеснік І. Ляўко. Нам пашанцавала, мы прыехалі як раз перад святкаваннем Першага мая і атрымалі магчымасць назіраць маляўнічае відовішча дэманстрацыі на Цэнтральнай плошчы Мінска, у якой удзельнічалі больш як 120 тысяч чалавек. Нас увогуле ўразіла чысціня горада, але калі пасля дэманстрацыі мы ўбачылі, што гэта велізарная колькасць народа не пакінула пасля сябе ніякага смецця, паперак ад цыгарак, пачкаў з-пад цыгарэт, мы зразумелі, што высокая культура мінчан значна аблягчае задачы гарадскіх улад па захоўванню чысціні на вуліцах.

У значнай ступені разбураны ў час другой сусветнай вайны Мінск па сутнасці адбудаваны нанова, піша аўтар артыкула. Шырокія вуліцы, светлыя плошчы, прыгожыя шматпавярховыя дамы—усё гэта не можа не радаваць вока любога чалавека, а не толькі спецыяліста па гарадской планіроўцы.

Радуюць яны і мінчан, большасць якіх выдатна памятаюць жахі і разбурэнні вайны і ганарацца сваім горадам, што паўстаў з руін.

Мы многае даведаліся ў Мінску, але больш за ўсё нас уразіў велічны помнік ахвярам вайны—Хатынь.

У Хатыні мы ўбачылі гордае савецкіх людзей за атрыманую імі перамогу над фашыстамі і смутак па тых вялікіх ахвярах, якія панеслі простыя людзі ў імя гэтай перамогі. І мы былі таксама гордыя за тое, што нам выдалася магчымасць ад імя жыхароў Нотынгема ўскласці вянок да манумента на плошчы Перамогі.

Мы пабывалі ў музеях горада, на прамысловых прадпрыемствах, убачылі высокаразвітую індустрыю, вытворчасць высокай дакладнасці, якая выпускае электронна-вылічальныя машыны, радыёпрыёмнікі, трактары, навігоныя абсталяванні, гадзіннікі. Пазнаёміліся мы і з выдатным прыкладным мастацтвам беларускіх майстроў.

І ўсюды нас акружалі цёплая дружба і шчырая гасціннасць мінчан. Мы бясконца ўдзячны гэтым людзям і жадаем ім усялякіх поспехаў у іх вялікіх і малых справах і паўсядзённым жыцці. Са свайго боку мы будзем імкнуцца да таго, каб дружба паміж нашымі гарадамі расла і мацнела ў інтарсах узаемаразумнення паміж нашымі народамі, у інтарсах усеагульнага міру.

«Голас Радзімы»

№ 32 (1345)

СССР—ЗАПАД: КОНТРАКТЫ И КРЕДИТЫ

Сотрудничество между СССР и рядом развитых капиталистических стран все более приобретает комплексный характер. Оно и строится, охватывая торгово-экономические, научно-технические и кредитно-финансовые вопросы, на основе долгосрочных договоров и соглашений, а также крупномасштабных сделок между отдельными советскими организациями и иностранными фирмами.

Такие соглашения создают хорошие предпосылки для осуществления крупных, капиталоемких, рассчитанных на длительные сроки проектов. В нашей стране, как известно, особенно значительные по масштабам проекты осуществляются в районах Сибири, Крайнего Севера и Дальнего Востока. Там осваиваются колоссальные природные богатства, сооружаются мощные промышленные комплексы, прокладываются дороги, газо- и нефтепроводы, строятся мосты, новые города и поселки. О масштабах реализуемой программы говорит такая цифра: за три последние года уже построено и сдано в эксплуатацию 1200 крупных предприятий и производств. А всего за пять лет Советское государство вкладывает в сферу капитального строительства огромную сумму — 501 миллиард рублей.

В настоящее время эта программа должна расширяться в связи с увеличением объемов поставок продукции, в которой заинтересованы западные партнеры СССР. Значит, требуются дополнительные и весьма значительные капитальные вложения. Они осуществляются, как это принято в обычной международной практике, за счет долгосрочного кредита. Причем привлечение финансовых ресурсов капиталистических держав не приводит к возникновению в нашей стране объектов частной собственности, не имеет ничего общего оно и с отжившими формами концессионных отношений.

СССР не сдает в аренду промышленные предприятия, сам осуществляет строительство новых объектов, и они с самого начала являются собственностью Советского государства.

Представительства иностранных банков в Москве поддерживают постоянные контакты с Госбанком СССР и Внешторгбанком СССР, с объединениями Министерства внешней торговли СССР для обсуждения на месте вопросов финансового и торгового характера. Словом, эти представительства призваны

вести переговоры по заключению кредитных соглашений, оказывать помощь национальным фирмам и советским внешнеторговым объединениям при заключении торговых сделок.

Широкое распространение получают так называемые компенсационные сделки. Смысл этой формы торгово-экономических связей состоит в том, что фирмы капиталистических стран на условиях банковского кредита предоставляют необходимое оборудование для строящихся в СССР предприятий, а кредиты затем погашаются продукцией, которая будет на них производиться.

Примером такой сделки является долгосрочный контракт с западногерманским концерном «Зальцгиттер». По нему на условиях кредита будет поставлено в СССР комплексное оборудование по производству полиэтлена мощностью 240 тысяч тонн в год с последующей оплатой полиэтиленом. Соглашение с американской фирмой «Оксидентэл петролеум корпорейшн» предусматривает строительство в нашей стране крупного промышленного комплекса по производству минеральных удобрений. За 20 лет (на такой срок заключено это соглашение) предусматриваются взаимные поставки товаров на сумму восемь миллиардов долларов.

Недавнее соглашение с Японией является по сумме банковского кредита самым крупным в истории советской внешней торговли (1050 миллионов долларов), и предусматриваемые им сферы сотрудничества весьма объемны и капиталоемки. Речь идет об освоении и разработке месторождений угля и газа в Восточной Сибири и лесных ресурсов Дальнего Востока. Все непосредственные работы, связанные с реализацией этих проектов на территории СССР, будут проводиться советской стороной. На предоставленный кредит Советский Союз закупает в Японии необходимое оборудование и товары, а погашать его будет продукцией новых предприятий. Таким образом, по существу, произойдет обмен товаров. Япония получит крайне необходимые ей каменный уголь, газ и лесоматериалы. Но в начале СССР, не расходуя своих валютных запасов, золота, построит и оснастит современным оборудованием новые рудники, заводы и фабрики, быстрее освоит природные ресурсы Сибири и Дальнего Востока. Причем мощность этих предприятий запланирована такой, что погашение долгосрочных кредитов не обременит торговый баланс СССР, а существенно расширит объемы нашего экспорта и поставок сырья и полуфабрикатов нашему народному хозяйству. То есть эти предприятия сразу же будут давать прибыль (по расчетам, только по угля прибыль составит около 4 миллиардов долларов).

К участию в распределении прибылей СССР отнюдь не привлекает западных партнеров, как не передает никому и ни в какой степени прав собственности.

Своим контрагентам на Западе мы также готовы предоставлять и предоставляем кредиты на тех же условиях товарообмена. В ряде капиталистических

стран действуют советские банки (в Лондоне, Париже, Цюрихе, Франкфурте-на-Майне и т. д.), придерживаясь законодательства этих стран. Содействуя развитию торгово-экономических отношений Советского Союза, они широко осуществляют кредитование и ведут самые разнообразные операции, присущие коммерческим банкам.

СССР также участвует в проектировании, строительстве и оснащении различных производств в западных странах. Вот лишь некоторые адреса таких объектов: металлургический комбинат в Фос-сюр-мер во Франции, атомная электростанция, теплоэлектростанция и металлургический комбинат в Финляндии, гидроэлектростанция в Норвегии, Канаде, Бразилии, Аргентине. Существуют и совместные технологические и конструкторские, научные разработки. Кстати, эта форма сотрудничества весьма перспективна, и западные страны охотно идут на такие контакты, учитывая, что для них одних непосильны столь крупные капиталовложения в науку и технический прогресс по всему фронту исследований, которые делает Советский Союз.

Из последних примеров подобного рода можно указать на советско-французские исследования в области автоматизации кислородно-конверторного производства и разработку станков с числовым программным управлением. В США среди ряда конкурирующих проектов гидротурбин мощностью 700 тысяч киловатт для американской гидроэлектростанции «Грэнд-Кули» признан лучшим совместный проект ленинградского Металлургического завода и американской фирмы «Вестингауз-Электрик». Таких машин в практике мирового гидротурбостроения еще не было, как нет и подобного литейного комплекса, который совместно создают советские и американские инженеры для Камского автомобильного гиганта.

На многих международных торгах сегодня советские организации выигрывают строительные и проектные заказы, побеждают на испытательных полигонах советские тракторы и комбайны, экскаваторы и мощные грузовые автомобили, на международных выставках получают первые призы металлообрабатывающие станки, сварочные агрегаты, приборы, энергетическое и другое оборудование с маркой «Сделано в СССР». Растет доля экспортных поставок в такие промышленно развитые страны, как Англия, ФРГ, Италия, Франция, Финляндия, Япония, Бельгия, Голландия, Дания и др.

Вместе с тем пока еще объемы торговли с капиталистическим Западом далеко не соответствуют возможностям Советского Союза и его партнеров. Есть ряд сложностей и проблем, объективных и субъективных. Однако в целом можно сказать, что процесс утверждения принципов равноправия и взаимной выгоды в торговле, научно-техническом сотрудничестве между социалистическими и капиталистическими странами проходит успешно.

Юрий КАНИН,
АПН.

ЕСЕНИН В ЛИВЕРПУЛЕ

Лунные сумерки над подстриженной полянкой, за ней высокие сосны, вдалеке угадывается море. Редкий для густонаселенной Англии вид из окна. Непривычное здесь ощущение простора.

Горит камин. Старый, уже почти слепой пёс греется на коврике перед огнем.

«Дай, Джим, на счастье лапу мне...» — с легким акцентом читает по-русски хозяйка дома доктор Джесси Девис, критик, литературовед и преподаватель русского языка в политехническом институте Ливерпуля.

В кабинете Девис со стен смотрят фотографии Сергея Есенина, на полках его книги и книги о нем, в ящиках бесчисленные рукописи — это переводы стихов Есенина на английский и статьи о его творчестве. Автор их — Джесси Девис.

Коллекция великолепна. Какую бы книгу о Есенине я ни называла, Девис тут же снимает ее с полки.

— Откуда? — спрашиваю я.

Джесси Девис пожимает плечами:

— Чему вы удивляетесь? Стоило мне выступить на страницах советской печати и рассказать о своей работе над Есениным, как у меня оказался легион друзей. И все стараются прислать что-нибудь «есенинское».

Докторская диссертация Джесси Девис, защищенная ею в 1968 году, называлась «Поэзия Сергея Есенина».

— Моя переводческая работа шла параллельно с исследовательской, это очень помогло мне при изучении того или иного произведения. — рассказывает Девис, — но какой же это оказался адский труд! И не только потому, что русский синтаксис богаче и сложнее английского, а главное потому, что Есенина с его необычайными метафорами, с его символикой, наконец, с его берущей за

сердце искренностью и глубиной чувств трудно выразить до конца на каком-либо языке, кроме русского.

— Сейчас в Эксфордском издательстве готовится к печати «Есениада». Я включила в нее переводы наиболее известных стихов Есенина, его статьи, воспоминания современников о нем, отрывки из писем, высказывания критиков о Есенине.

Среди книг Есенина я увидела в кабинете Девис «Радунницу» — первое издание первого поэтического сборника поэта. Тоненькая книжка, казалось, была почти не тронута временем — чистая-чистая белая обложка. «Как странно, — подумала я, — так хорошо сохранилась книга». Девис угадала мое удивление, перевернула обложку, и... перед знакомыми и любимыми стихами я прочитала на английском языке короткое выступление к «Радуннице», написанное ею.

— Мой муж, Линкольн Девис, — печатник. Он помог мне осуществить давнюю мечту — возродить «Радунницу» здесь, в Англии. На собственные средства мы с ним изготовили фототипическим способом более ста экземпляров сборника. Его взял у нас «Коллетс» — лондонский магазин русской и советской книги. И я очень гордилась, когда однажды, зайдя в «Коллетс», увидела юношу, выходящего из магазина с моей «Радунницей» в руках.

— Доктор Девис, бывали ли вы в Советском Союзе?

— Конечно. Трижды я приезжала к вам как туристка и даже однажды добралась до Константинова. Это был незабываемый день — оказаться на родине любимого поэта, стоять на берегу Оки, зная, что и он когда-то стоял здесь, глядел вдаль и стихи владели им...

Лариса ВАСИЛЬЕВА.

ПАДЗЯКА АРТЫСТАМ

Глядачы братняй Украіны добра ведаюць і любяць калектыв Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Аб ім з захапленнем пісалі і гаварылі паэт Максім Рыльскі і акцёр Аляксандр Бучма, драматург Аляксандр Карняйчук і актрыса Наталля Ужвій. Яму агладыравалі працоўныя індустрыяльнага Харкава, шахцёры Данбаса,

карабелы Адэсы, калгаснікі Палтаўшчыны. Неаднаразова сустракаўся тэатр і са сталічнымі глядачамі.

Вось і сёлета Кіеў гасцінна прымаў артыстаў з Беларусі. За сем гадоў, што прайшлі з мінулых гастролей, абнавіўся рэпертуар і адбылося многа змен у артысцкай трупі купалаўцаў. Творы К. Крапівы, А. Макаёнка, М. Матукоўскага, Б. Васільева пра нашых сучаснікаў і актуальныя праблемы сённяшняга дня, класічная «Апошняя ахвяра» А. Астроўскага і раней незнаёмая кіяўлянам драма

«Раскіданае гняздо» Янкі Купалы (у мінулым тэатр прыязджаў з «Паўлінкай») выклікалі цікавасць у шматлікіх сяброў і новых прыхільнікаў артыстаў з Беларусі.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета УССР ўзнагародзіў Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Граматай Вярхоўнага Савета Украінскай ССР — за значны ўклад у справу ўзаемаўзбагачэння і збліжэння сацыялістычных культур народаў СССР і паспяхова выступленні перад працоўнымі.

Новую каляровую музычную камедыю «Ясь і Яніна» па сцэнарыю А. Асіпенкі і С. Палякова здымае на Гомельшчыне творчая група кінастудыі «Беларусьфільм». Гэта паэтычная гісторыя каханьня маладых людзей сучаснай вёскі. Рэжысёр-пастаноўшчык карціны — Ю. Цвяткоў, аператар — Т. Логінава. Музыку да новага фільма напісалі Э. Ханок і заслужаны артыст БССР У. Мулявін. У фільме прымае ўдзел папулярны вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры».

НА ЗДЫМКУ: Ясь і Яніна — артысты Уладзімір ЦІХАНУ і Святлана АКИМОВА.

Фота Ч. МЕЗІНА.

ПРЫЗНАННЕ І АДКАЗНАСЦЬ

У рэспубліканскім друку апублікаваны імёны кандыдатаў, дапушчаных да ўдзелу ў конкурсе на атрыманне Дзяржаўных прэмій БССР 1974 года ў галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры. У сувязі з гэтай падзеяй мы змяшчаем інтэрв'ю карэспандэнта газеты «Голас Радзімы» з сакратаром Камітэта па Дзяржаўных прэміях БССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры пісьменнікам Сяргеем ГРАХОУСКІМ.

— Сяргей Іванавіч, раскажыце нашым чытачам, калі ўпершыню лепшыя творы беларускай літаратуры, мастацтва і архітэктуры былі адзначаны Дзяржаўнай прэміяй БССР?

— Дзяржаўныя прэміі пачалі прысуджацца ў нашай рэспубліцы параўнаўча нядаўна, а да гэтага найбольш таленавітыя літаратурныя творы адзначаліся прэміямі імя Янкі Купалы і Якуба Коласа, устаноўленымі Саветам Міністраў Беларусі. Першымі лаўрэатамі літаратурных прэмій у 1959 годзе сталі М. Танк і П. Панчанка (прэмія імя Я. Купалы), І. Шамякін і П. Броўка (прэмія імя Я. Коласа). Дарэчы, выдатны беларускі паэт Максім Танк за зборнік вершаў «Мой хлеб надзённы» быў удастоены і першай Дзяржаўнай прэміі БССР, якая, згодна з пастановай ЦК КПБ і Савета Міністраў БССР, пачала прысуджацца з 1966 года.

Было ўстаноўлена восем прэмій. Пазыччым і драматургічным творам прысуджалася Дзяржаўная прэмія БССР імя Купалы, творам у галіне прозы, крытыкі і літаратуразнаўства — імя Коласа, журналісцкім творам — імя Лепяшынскага.

Адначасова з М. Танкам першымі лаўрэатамі сталі аўтар зборніка крытычных артыкулаў «На шырокіх шляхах жыцця» Н. Пашкевіч, народны артыст СССР Р. Шырма — за канцэртна-выканаўчую дзейнасць, даследчык беларускага савецкага тэатральнага мастацтва У. Няфёд, група стваральнікаў тэлевізійнага спектакля «Людзі на балодзе».

У 1971 годзе Цэнтральны Камітэт КПБ і Савет Міністраў БССР вырашылі ў дадатак да васьмі Дзяржаўных прэмій у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры ўстанавіць адну прэмію за найбольш таленавіты і высокавядомы твор літаратуры і мастацтва для дзяцей, а таксама 12 прэмій у галіне навукі і тэхнікі.

— Які парадак вылучэння кандыдатаў для ўдзелу ў конкурсе на атрыманне Дзяржаўнай прэміі БССР?

— Прэміі прысуджаюцца раз у два гады, па цотных гадах. Лепшыя творы адзначаліся прэміямі адпаведна ў 1968, 1970, 1972 гадах. Сёлета таксама будуць названы лаўрэаты.

У канцы мінулага года Камітэт па Дзяржаўных прэміях БССР апублікаваў абвестку аб маючым адбыцца прысуджэнні і зварот да творчых, навуковых і працоўных калектываў — прапанаваць работы і творы да вылучэння на Дзяржаўныя прэміі.

Камітэт не абмяжоўвае колькасці кандыдатаў, але да разглядавання прымаюцца толькі закончаныя работы і творы, выкананыя на працягу апошніх чатырох год. Навуковыя працы, падручнікі, творы літаратуры, мастацтва і архітэктуры вылучаюцца не раней, чым праз паўгода пасля іх публікацыі, пэказу ці ўводу. Так, у мінулы раз не быў уключаны ў лік кандыдатаў пісьменнік В. Быкаў, бо яго аповесці, якія вылучаліся на атрыманне прэміі, яшчэ не выдзваліся, а мелі толькі часопісную публікацыю. Меркавалася, што ў 1974 годзе В. Быкаў будзе ўдзельнічаць у конкурсе. Але яго аповесці сёлета вылучаны на атрыманне

Дзяржаўнай прэміі СССР, а гэта, па існуючым палажэнні, пазбаўляе яго магчымасці прымаць удзел у рэспубліканскім конкурсе.

Ёсць і іншыя абмежаванні. Дзяржаўная прэмія, напрыклад, другі раз, як правіла, не прысуджаецца. Толькі ў асобных выпадках за новыя, асабліва значныя дасягненні і не раней, чым праз шэсць год пасля першай.

— Прысуджаюцца ўсяго 9 прэмій. А ў сёлетнім спісе кандыдатаў толькі ў галіне літаратуры дзевяць імёнаў—А. Адамовіч, Н. Гілевіч, С. Гусак, К. Крапіва, Е. Лось, А. Макаёнак, І. Пташнікаў, Я. Сіпакоў, І. Чыгрынаў. І яшчэ 17 аўтараў і аўтарскіх калектываў у іншых галінах. Чым кіруецца Камітэт пры канчатковым прысуджэнні прэмій?

— Адрозніваць аб'яшчэння спісу кандыдатаў, дапушчаных да ўдзелу ў конкурсе, наладжваецца шырокае азнаямленне грамадскасці з вылучанымі творамі. На старонках рэспубліканскіх газет і часопісаў, у перадачках радыё і тэлебачання пачынаецца абмеркаванне гэтых работ. Абмяркоўваюцца яны ў творчых і працоўных калектывах.

Матэрыялы друку і грамадскія водгукі паступаюць у Камітэт. Туды ж прыходзяць і пісьмы не толькі з Беларусі, а і з іншых рэспублік ад асобных грамадзян, якія жадаюць выказаць сваю думку, станоўчую ці адмоўную. Днямі мы атрымалі пісьмо ад сакратара Саюза кінематаграфістаў СССР У. Манахава, у якім ён вітае вылучэнне на атрыманне прэміі калектыву аўтараў шматсерыйнага тэлевізійнага фільма «Руіны страляюць...» і асобна адзначае работу кампазітара А. Мураўлёва. Фрэзероўшчык Мінскага падшыпнікавага завода М. Яўціцэвіч і строгальшчык Мінскага завода аўтаматычных ліній Л. Патаповіч па даручэнні Савета наватараў Мінска падтрымалі вылучэнне кнігі нарысаў Н. Конавай, М. Керногі і А. Сафроненкі «Рабочы: сацыяльны партрэт».

Матэрыялы грамадскай дыскусіі абвязкова прымаюцца пад увагу членамі творчых секцый камітэта пры абмеркаванні кандыдатаў, у выніку якога ў спіс для тайнага галасавання трапляюць 15 аўтараў і аўтарскіх калектываў. Дзевяці з іх, што атрымаюць большасць галасоў, і прысуджаюцца прэміі.

— Сяргей Іванавіч, ці дае званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР якія-небудзь прывілеі яго ўладальніку?

— Разам з прэміяй, дыпламам лаўрэата і нагрудным значком пісьменнік, мастак, архітэктар атрымлівае высокую ацэнку сваёй творчасці, усенароднае прызнанне. А гэта ў той жа час і велізарная адказнасць. Ніякіх іншых льгот лаўрэат не атрымлівае.

— І апошняе пытанне — калі стануць вядомы імёны лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі БССР 1974 года?

— Як заўсёды, у канцы снежня, напярэдадні гадавіны ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Помнік Францыску Скарыне ў Полацку.

ПОМНІК ВЯЛІКАМУ АСВЕТНІКУ

У старажытным Полацку, дзе нарадзіўся першы беларускі кнігадрукар Францыск (Георгій) Скарына, адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка вялікаму асветніку. Мітынг адкрыў старшыня выканкома Полацкага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных У. Грыбанаў.

— У сваёй кнігавыдавецкай і асветніцкай дзейнасці, — сказаў ён, — Скарына ў многім намяціў шляхі развіцця прагрэсіўнай беларускай культуры, адыграў выдатную ролю ва ўмацаванні культурных сувязей паміж славянскімі народамі. І сёння, аддаючы даніну народнай павагі нашаму слаўтаму земляку, мы гаворым, што мара Скарыны — адкрыць шлях да агульнанароднай асветы — ажыццявілася ў гады Савецкай улады.

Імя Францыска Скарыны з вялікай гордасцю вымаўляецца нашымі гараджанамі. Полацк — горад кнігалюбаў. Фонд нашых 67 бібліятэк налічвае 823 тысячы кніг і 371 тысячы жыхароў горада 56 тысяч — чытачы нашых бібліятэк.

Мы прыносім глыбокую ўдзячнасць творчаму калектыву, якім кіраваў народны мастак Беларусі скульптар А. Глебаў, скульптарам А. Заспіцкім і І. Глебаў, архітэктару В. Марокіну, а таксама будаўнічым арганізацыям горада, якія прынялі ўдзел ва ўзвядзенні гэтага выдатнага помніка, што ў камелі і бронзе ўславіў першага беларускага кнігадрукара.

Слова атрымлівае старшыня Вархоўнага Савета БССР, народ-

ны пісьменнік Беларусі І. Шамякін.

— Адкрыццё помніка Скарыне тут, у горадзе, дзе нарадзіўся выдатны дзеяч эпохі Адраджэння, — урачыстасць не мясцовага характару. Гэта свята ўсёй беларускай нацыянальнай культуры.

Адкрываючы гэты помнік, мы ў думках аглядаемся на гісторыю Беларускай нацыі ад часоў Скарыны да сённяшняга дня. Нягледзячы на вялікія намаганні многіх выдатных сыноў народа, не шмат было зроблена ў развіцці культуры за чатырыста гадоў. Сапраўднае адраджэнне Беларускай нацыі, яе эканомікі і культуры пачалося з таго часу, калі прагрымеў залп «Аўроры». Сёння ў Беларусі творча працуюць 300 прафесіянальных пісьменнікаў, і толькі выдавецтва «Мастацкая літаратура» штогод выпускае 230—240 назваў кніг.

Помнік Скарыне — гэта не толькі помнік чалавеку, гэта і помнік гораду, яго слаўнай гісторыі, яго ўкладу ў беларускую культуру, яго людзям, іх рэвалюцыйным, ратным і працоўным подзвігам.

Гучаць гімны СССР і БССР. Спадае з помніка белае пакрывала, і перад прысутнымі ва ўвесь рост паўстае выліты з бронзы вялікі беларускі асветнік Францыск (Георгій) Скарына.

Пасля цырымоніі адкрыцця помніка жыхары старажытнага горада Полацка сустрэліся на вялікім кніжным базары з беларускімі пісьменнікамі. У кінатэатры дэманстраваўся фільм аб Скарыне.

дома культуры прымаў удзел ва Усеаюзным фестывалі эстрадных калектываў у Кішынёве і заняў там другое месца. Яму ўручаны дыплом і медаль.

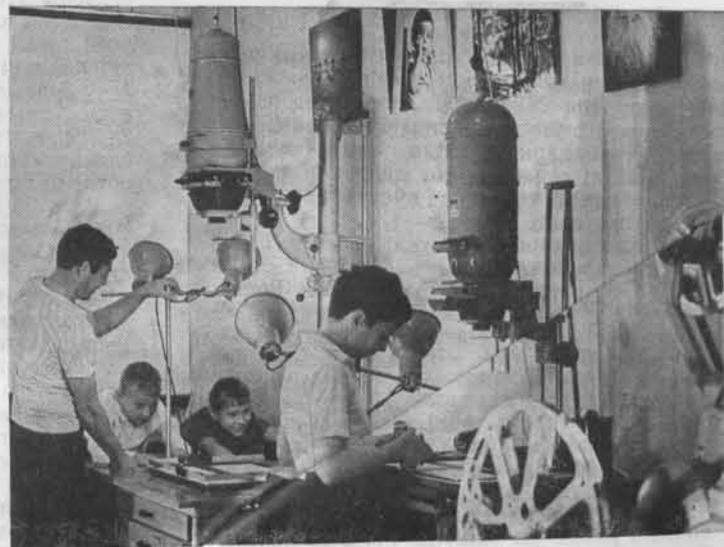
ветраныя гімнасты, эквілібрысты, акрабаты на матацыкле, музычныя эксцэнтрыкі, велафігурысты, дрэсіроўшчыкі, клоуны.

У АСАБІСТАЙ бібліятэцы Леаніда Іотчыка, пенсіянера калгаса «Запаветы Леніна» Дзятлаўскага раёна, знаходзіцца кніга англійскага пісьменніка Джона Мільтана, якая складаецца з дзвюх эпічных пэм у прозе — «Страчаны рай» і «Вернуты рай», напісаных у 1667—1671 гадах.

Першае рускае выданне твора Д. Мільтана, якое ў свой час рэцэнзавалі А. Пушкін і В. Бялінскі, добра захавалася.

У ВІЦЕБСКУ гастроліюе чэхаславацкі цырк «Прага». Сваё майстэрства дэманструюць па-

ТРАДЫЦЫЙНАЕ свята «Зоры над Пінай» адбылося ў Пінску. У ім прынялі ўдзел самадзейныя аматары мастацтва горада, прафесійныя артысты і літаратары рэспублікі. З чытаннем новых твораў перад пінчанамі выступілі пісьменнікі Мікола Федзюковіч, Аляксей Рыбак, а таксама члены літаратурнага аб'яднання пры мясцовай газеце «Палеская праўда». Заслужаная артыстка БССР Т. Назарава раскажала аб творчых планах калектыву драматычнага тэатра імя Янкі Купалы. У кінатэатры «Радзіма» адбылася сустрэча гараджан з творчай групай кінастудыі «Беларусьфільм».

Юныя фотаматары, якія займаюцца ў фотатуртку пры Палацы культуры Смалявіцкай бройлернай фабрыкі.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

НА ВЫСТАВЦЫ дасягненняў народнай гаспадаркі СССР народныя ўмельцы краіны дэманстравалі лепшыя ўзоры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Многія цікавыя работ прадставілі беларускія майстры: ганчарныя вырабы, разьбу па дрэве, традыцыйнае ручное ткацтва, разнастайныя вырабы з лазы. Іх аўтары — Н. Ерафееў, А. Пракаповіч, А. Палішчук, В. Гаўрылюк і С. Каляда ўзнагароджаны прызамі ВДНГ СССР.

ЭСТРАДНЫ аркестр «Эўрыка» Баранавіцкага гарадскога

ДЗЕЛЯ ЖЫЦЦЯ НА ЗЯМЛІ

Дыміцца, уздыргае ад выбухаў зямля, а да яе прыпаў, цалюе яе салдат. «Добры дзень, родная Беларусь!» Гэты здымак абыйшоў многія газеты ў ваенным 1943 годзе. Ім адкрываецца выстаўка «Беларусь — фота-74».

Хто быў той безыменны салдат, мы так і не даведаемся. Але радасць вызвалення роднай зямлі, што ўзрушыла чалавека, навек адлюстравана ў армейскім фотакарэспандэнт В. Аркашоў. Іх былі сотні, людзей у шэрых салдацкіх шынялях, хто «з лейкай і бланкэтам, а то і з кулямётам» ішоў разам з арміяй, змагаўся і перамагаў. Яны пісалі летапіс вайны. Сёння мы гэты летапіс чытаем.

...Халоднае, заснежанае поле. Край неба з цяжкімі, нізкімі хмарамі. І недзе бліжэй да гарызонта дзве чалавечыя фігуры. Сгануўшыя, цягнуць яны сані з раненымі. За імі доўгі след у глыбокім, рыхлым снезе. Здаецца бясконцым іх шлях у белай, маўклівай пустыні, і бясконца ўпартасць гэтых людзей прайсці, адолець шлях, каб выратаваць сцяжак чужых крывёю таварышаў. Ваенны карэспандэнт М. Савін назваў здымак праявічна: «Эвакуацыя раненых з поля бою. Снежань 1943 г.». Але гэта мастацкі твор.

Высокае пачуццё чалавечнасці праступае ў кожнай фатаграфіі. Вось партызанская серыя. Узятая з архіва музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, гэтыя здымкі часта безыменныя. Іх аўтары — самі партызаны, людзі, якія на сабе, на сваіх блізкіх зведалі жудасную бесчалавечнасць ворага. Каб выгнаць акупантаў з роднай зямлі, яны ўзяліся за зброю. Але чалавечнасць засталася жыць у іх душы. Каб зразумець гэта, дастат-

кова ўгледзецца ў здымкі партызан, дзеда Талаша, партызанскай сям'і Рыдлеўскіх. Вясельмі, добрымі вачыма глядзіць на свет і магутны волат партызан Леанід Пінскі. Здымак зроблены Уладзімірам Лупейкам, які сам партызаніў. І не толькі ён адзін. На выстаўцы ёсць здымкі Фёдара Бачылы, партызана-падрыўніка, які спусціў пад адхон са сваёй групай 28 варожых эшалонаў.

Армейскія і партызанскія фотакарэспандэнты. Колькі гераічных і трагічных старонак пакінулі яны ў летапісу вайны, каб мы сёння маглі не толькі ўгледзецца ў мінулае, але і пранікнуць у сутнасць тых падзей.

Мне міжволі ўспамінаюцца іншыя здымкі, каляровыя, старанна выкананыя, невялікага фармату, каб зручнай насіць у кішэні. Іх адабралі ў гітлераўскага афіцэра, узятая ў палон у пачатку вайны. На тых здымках былі таксама залітыя сонцам паляны, узлескі, вясковыя вуліцы. Але толькі як фон. А на пярэднім плане — шыбеніцы з павешанымі партызанамі. Група мірных жыхароў перад расстрэлам. Забітае дзіця. Узарваная, палаючая вёска. Папялішчы. Калекцыяніруючы гэтыя страшныя здымкі, іх аўтар адчуваў, відаць, садысцкую асалоду забойцы.

Гэтыя здымкі паказваюць мне чалавек, які тады дэпытваў фашыста, цяпер палкоўнік у адстаўцы. Дэпытваў ён не для таго, каб устанавіць ступень віны палоннага афіцэра (яго фатаграфія стала абвінавачным дакументам), а каб зразумець для сябе, савецкага чалавека, што такое фашызм.

Фашызм — гэта папялішчы, смерць, боль чалавечы. Вось ён — на фатаграфіях.

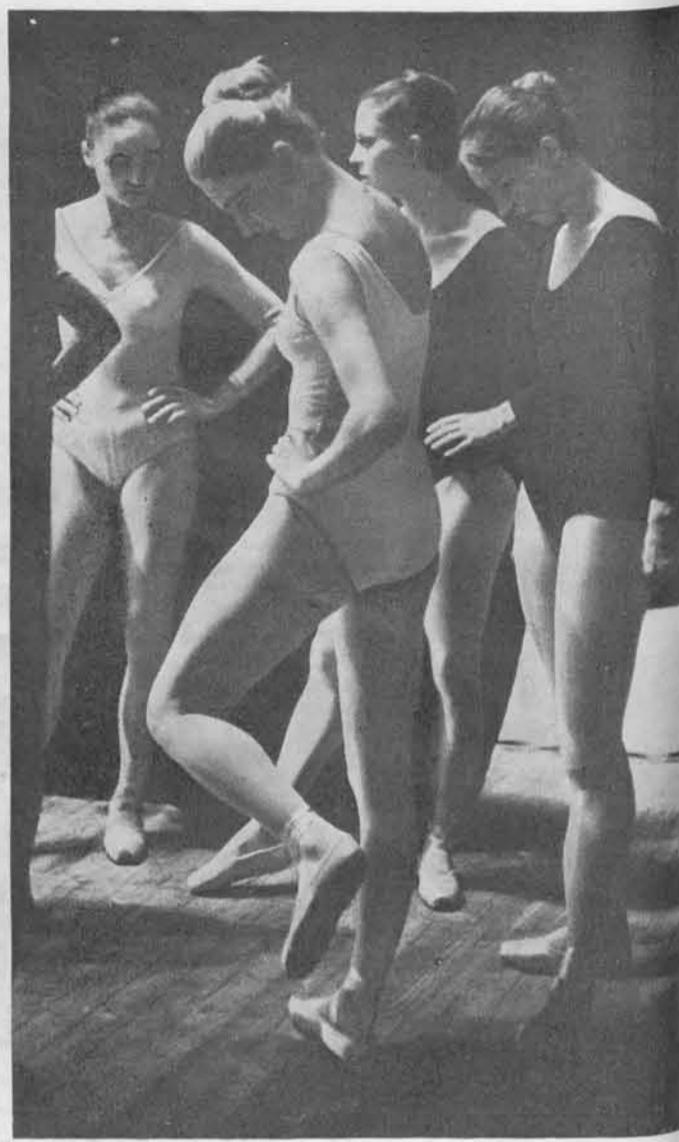
Гады прайшлі, перш чым паўсталі з попелу нашы гарады і вёскі, зарубцаваліся раны. Але памяць засталася. Памяць, што ўзяла помнікі загінуўшым. Іх многа на зямлі Беларускай — скромныя абеліскі і манументальныя Хатынь, Курган Славы, Брэсцкі мемарыял. Ідуць і ідуць сюды людзі, нібы да вытокаў мужнасці. Мы бачым іх на здымках М. Ананьіна, Д. Прэса, У. Крука, П. Захарэнкі.

...На ўскапаным полі два сейбіты. З кошыкаў раскідваюць яны зярны на мокрую зямлю («Сяўба азімых у калгасе імя Гастэлы, 1944 г.» Л. Папковіч). З гэтага пачыналася беларуская пасляваенная вёска. А сёлета неабсяжныя прасторы калгасных палёў. Цяжка стрымаць захваленне, глядзячы на хвалі спелага жыта, на магутную тэхніку, што прыйшла на дапамогу людзям. Пачуццём захвалення поўныя сельскія здымкі Ф. Бачылы («Жніво»), У. Кашкана («Разбуджаная цішыня»), «Бітва за хлеб»). А якія людзі працуюць на гэтай зямлі — гордыя, моцныя, добрыя! Гэта змаглі перадаць у партрэтах Э. Кабяк («Хлебароб»), У. Марцыёнкі («Брыгадзір Валянціна Ванягель»).

Беларусь пасляваенная — гэта новыя гіганцкія заводы, фабрыкі, гэта бурная індустрыялізацыя.

Наогул, трынаццатая рэспубліканская фотавыстаўка падкупала тэматычнай разнастайнасцю, шырокай панарамай жыцця. Па сутнасці гэта рэпартаж, які працягваўся трыццаць гадоў. Трыццаць гадоў, на якія выпалі і цяжкія выпрабаванні, і вялікія здзяйсненні народа. Гэта адлюстравалі відавочцы, яго летапісцы.

Д. МАНАЕВА.

Перад выступленнем.

Фота В. ЖУКА.

ВІЦЕБСКІЯ КУРАНТЫ

На вежы былой гарадской ратушы, дзе цяпер размяшчаецца абласны краязнаўчы музей, закончана ўстаноўка чатырох новых, сучасных гадзіннікавых механізмаў. Дыяметр кожнага цыферблата раўняецца двум з палавінай метра і важаць каля 160 кілаграмаў. Даўжыня адной стрэлкі — паўтара метра.

Гадзіннікавыя механізмы вырабляліся ў Арменіі. Ва ўстаноўцы курантаў прынялі ўдзел калектывы заводаў гадзіннікавых дэталей, тэхналагічнага абсталявання, спецыяльнага канструктарскага бюро і іншыя арганізацыі горада.

Цяпер на вежы ідзе мантаж механізма агучанага бою гадзінніка і музычных пазыўных горада. У канцы жніўня, калі горад будзе адзначаць сваё 1000-годдзе, віцябляне пачуюць бой гарадскіх курантаў.

РАСКОПКИ НА ВУЛІЦЫ ГАНДЛЁВАЙ

Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР і гістарычным факультэтам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна створана новая мінская археалагічная экспедыцыя. Яна пачала работу ў раёне адной са старэйшых магістралей беларускай сталіцы — Гандлёвай вуліцы, размешчанай на беразе Свіслачы.

Пачалі тут работы юныя гісторыкі і археолагі, а цяпер на змену ім прыйшлі студэнты-практыканты Мінскага Гомеля. Работы праводзяцца пад кіраўніцтвам вядомых беларускіх археолагаў Г. Штыхава і Э. Загарульскага.

Новая экскурсія ў глыб вякоў пачалася.

Я. САДОЎСКІ.

ГУМАР

Урач — пацыенты:
— Я вам раю перастаць да мяне хадзіць: у даным выпадку медыцына бяссільная. Вы абсалютна здаровая.

Перад разводам жонка крычала мужу:
— Вылюдак, вярні мне маю загубленую маладосць!
— Добра, — адказаў муж, — бярэ, але толькі каб я ніколі больш цябе не бачыў.

Да зубнога ўрача прыходзіць пацыент.
— Сядайце!

— Прабачце, доктар, калі можна, я зайду другі раз.
— Вы што, забылі дома грошы? — пытаецца ўрач.
— Не, зубы!

Дырэктар прыйшоў у адчай ад сваёй новай сакратаркі, якая не падыходзіла да тэлефона, колькі б той ні званіў. Нарэшце ён разражнёна сказаў:
— Але зразумейце ж, гэта вашы прамы абавязак браць трубку.

— Добра, — адказала яна здзіўлена, — але ж у дзевяці званіцях з дзесяці гэты званіць не мне, а вам!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 1072

Жнівеньская раніца.

Фотазэцюд В. БЫСАВА.

ПЕРШЫЯ КРОКІ

Невялікая вёска Располле туліцца каля лесу. У канцы яе стаіць дом тэхніка-паляўніцтвазнаўцы Міхаіла Жалняровіча. Менавіта такой і ўяўляеш сядзібу спецыяліста лясной гаспадаркі. Густыя яліны шумяць пад самымі вокнамі. На двары складзены лазовыя венікі, сцірачка аўсяных снапоў — усё з зімы засталася.

Чым дружна забрахалі сабакі. Я міжволі нацярожыўся.

— Чула чалавек тут рэдкасць. Вось і падаюць голас — тлумачыць гаспадар. Мы падыходзім да забачага гадавальніка. З-за дзвярэй, зацягнуты сеткай, радасным брэхам сустракае нас Рэкета. Па суседству яшчэ два пародзістыя гачакі. Побач скуголяць маладзеньнія лайкі. Кожны сабака — у сваім «пакоі».

Міхаіл Мікалаевіч гаворыць:

— Наш гадавальнік — адзіны ў рэспубліцы. Мы разводзім паляўніча-прамысловых сабак і робім, як кажучы, першыя крокі. У будучым гадавальнік мяркуем пашырыць: без добрых сабак культурнага палявання не бывае...

Заўважым, што і сама Вілейская леса-па-

ляўнічая гаспадарка, дзе прадстаўлены дзве галіны, — таксама доследная. Яна займае амаль семдзесят тысяч гектараў. Угоддзі падзелены на дзве зоны: спартыўна-паляўнічую і запаведную. Апошняя, а гэта чатыры заказнікі, закрыта для ўсякага палявання. Гэта зона рэзервацыі. Тут будзе ўзнаўляцца паляўнічая фауна. Пад заказнікі адведзены ўгоддзі, якія вабяць дзічыну, птушак: забалочаныя лугі, хмызнякі, лясы. За ўсёй гэтай тэрыторыяй замацаваны інжынер-паляўніцтвазнаўца Віктар Аўсянікаў. Яму дапамагаюць два тэхнікі і, вядома, леснікі. Адным словам, штат кваліфікаваны.

Зімой у тутэйшых лясах працавала каля сарака «сталовак» для дзікоў, больш паўсотні падкормачных пляцовак для зайцоў.

Вось на адной з дзялянак заўважаю лаўжы. Недагляд леснікоў? Не, галлё пакінута спецыяльна для гняздовак.

Усе работы на тэрыторыі гаспадаркі леснікі і паляўніцтвазнаўцы вядуць узгоднена. Калі летас пад высечку адвялі ўчастак, дзе напярэдадні егеры знайшлі такавішча глушцоў, без лішніх спрэчак вырашылі не чапаць гэтую мясціну.

Узгодненасць, сумесная праца даюць вынікі. Возьмем хоць бы вадаём, што ў Хапечыцкім лясніцтве. Вудавалі разам. Зарыбілі карпам, сазанам, фарэлю, а калі нобы вадаём аблюбавалі і качкі, зону вакол яго аб'явілі заказнікам.

Вопыт работы Вілейскай леса-паляўнічай гаспадаркі з цягам часу можа быць прыкладам і для іншых.

Л. ПРАКОПЧЫК.